

همگام با رشد فناوری و شکل‌گیری گونه‌های جدید ارتباطی

ضروری است که عالمان دینی نیز با فراگیری مهارت‌های نوین

برای عمل به رسالت الهی خود را برای آگاهی بخشی، رفع جهالت

و مقابله با اندیشه‌های گمراهی بخش روزآمد کنند.

«به‌نظر حضرت‌عالی راز و رمز موفقیت در تبلیغ دینی چیست؟

• تبلیغ همان جهاد تبیینی است که مقام معظم رهبری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای فرموده‌اند و تأکید بر آن داشته‌اند.

اولین نکته‌ای که باید در تبلیغ در نظر گرفت، اخلاص است. اگر کار با اخلاص انجام نشود، موفقیت ندارد و اگر هم به‌ظاهر برخی موفقیت‌ها حاصل شود، دوامی نخواهد داشت و دست کم این است که بهره‌ا خروی ندارد. مبلغ باید سعی کند، برای خدا کار کند و هدفش از تبلیغ، هدایت مردم و رسیدن به رضایت الهی از این طریق باشد؛ البته این کار منافاتی با گرفتن پول ندارد؛ ولی نباید به‌گونه‌ای باشد که هدفش پول باشد. باید برای خدا کار کند. حالا اگر چیزی دادند، می‌گیرد و اگر ندادند هم که هیچ. پس اولین رمز موفقیت در تبلیغ اخلاص است.

نکته دیگری که باید لحاظ شود، رعایت تقواست؛ یعنی مبلغ باید خودش اهل عمل باشد تا مخاطبان از او اثر بگیرند؛ وگرنه اگر مردم ببینند، خود مبلغ به سخنان خودش عمل نمی‌کند، قطعاً اثر تبلیغ خیلی کم می‌شود. مبلغ باید سعی کند، آنچه می‌گوید، عمل کند و این‌طور نباشد که مصداق آیه شریفه «لَمْ تَقُولُوا مَا لَّا تَعْمَلُونَ» باشد. اگر مبلغ اهل تقوا باشد، نفس او تأثیرگذار می‌شود و حتی ممکن است، نسبت به کسی که مسلط به فنون سخنرانی است، بیشتر اثر بگذارد؛ زیرا تأثیر عوامل مختلفی دارد و یکی از مهم‌ترین آنها نفس‌گوینده است.

نکته بعدی علم است که باید مبلغ سعی کند، روز به روز بر علم خود بیفزاید و این‌طور نباشد که به معلومات خود اکتفا کند و همیشه بخواهد، از آن در تبلیغ استفاده کند؛ زیرا هم از طرفی معلومات تمام می‌شود و مردم مطلب جدید می‌خواهند و هم اینکه با توجه به شرایط زمانه ممکن است، برخی معلومات جدید نیاز باشد که مخاطب امروز به آن نیاز دارد. پس نمی‌توان به دانسته‌های قبلی اکتفا کرد.

یکی دیگر از نکاتی که اهمیت زیادی دارد، شناخت اهداف و وظایف است. مبلغی که هدف را بشناسد و عزم رسیدن به آن داشته باشد، برای رسیدن به آن، هدفمند عمل می‌کند و خسته نمی‌شود. این هدف چون الهی است، نیروبخش است.

نکته دیگر در شناخت اهمیت و حساسیت عصر حاضر است. مبلغ باید به این حقیقت برسد که او سربازی در دل میدان جنگ است. باید خود را برای جهادی واجب آماده کند. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ»^۱ کوچ برای مبارزه با دشمن خارجی، جهادی واجب است و ماندن برای شناخت دین و انداز دیگران نیز، جهاد واجب دیگری است.

همان‌گونه که جنگ با دشمن در میدان رزم، تلاش می‌خواهد، تبلیغ دینی نیز تلاش مستمر می‌خواهد. برای پیروزی در میدان نبرد، دیدن و آگاهی از محل دشمن کافی نیست؛ بلکه آگاهی از شیوه جنگ و علم به‌کارگیری ابزار جنگی است. در جهاد تبلیغی نیز، شناخت سطحی و ظاهری از شریعت به‌تنهایی کافی نیست؛ بلکه عالم دینی مأمور به فهم حقیقت دین و استفاده صحیح از ابزار تبلیغی مناسب برای فهم آن به مخاطبان مختلف در محیط‌های مختلف است.

برای پیروزی در میدان جنگ، نیاز به بذل مال و جان است: «انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ».^۲ مبلغ دینی و انقلابی نیز برای نفقه در دین، از مال و جان خویش بذل می‌کند. او می‌داند که خریدار این جان و مال، یگانه‌پروردگار عالمیان است: «إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةُ».^۳ برای مبارزه با دشمن، گاهی باید از خانه و کاشانه کوچ نمود. «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ».^۴ عالم دینی و مبلغ اسلامی نیز، گاهی باید برای تبلیغ اسلام کوچ کند. برای مقدمه جنگ با دشمن، ایمانی راسخ و قوی نیاز است. «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ» مقدمه جهاد تبلیغی نیز، ایمانی سستی‌ناپذیر است که پیشران مبلغ در جهاد الهی است.

سستی و خستگی در جنگ منجر به شکست می‌شود و تبلیغ با حالت خستگی، ابتر خواهد بود و ثمربخش نیست؛ پس تبلیغ مستلزم عزمی راسخ،

گفت‌وگو با آیت‌الله محسن فقیهی

همان‌گونه که جنگ با دشمن در میدان رزم، تلاش می‌خواهد، تبلیغ دینی نیز تلاش مستمر می‌خواهد. برای پیروزی در میدان نبرد، دیدن و آگاهی از محل دشمن کافی نیست؛ بلکه آگاهی از شیوه جنگ و علم به‌کارگیری ابزار جنگی است. در جهاد تبلیغی نیز، شناخت سطحی و ظاهری از شریعت به‌تنهایی کافی نیست؛ بلکه عالم دینی مأمور به فهم حقیقت دین و استفاده صحیح از ابزار تبلیغی مناسب برای فهم آن به مخاطبان مختلف در محیط‌های مختلف است.

آیت‌الله محسن فقیهی عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و استاد خارج حوزه علمیه در این گفت‌وگو به تبیین رسالت حوزه‌های علمیه در امر تبلیغ، مهم‌ترین آسیب‌های تبلیغ دینی، راهکارهای اثرگذار تبلیغ دین پرداخت که حاصل آن بدین شرح می‌باشد.

تلاشی بی‌وقفه و مستمر است: «كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُوصٌ»^۱

«مهم‌ترین آسیب‌های تبلیغ دینی از نظر حضرت‌عالی چیست؟

• یکی از مهم‌ترین آسیب‌های تبلیغ، تغییر شیوه زندگی و تغییر عادات مردم است که موجب کم‌حوصلگی مخاطبان شده است. در گذشته، مردم با حوصله پای منبر می‌نشستند و از سخنرانی استفاده می‌کردند؛ ولی امروزه با توجه به ماشینی شدن زندگی و سرعت و تغییر و تحول زیاد، مردم کم‌حوصله شده‌اند و فرصت و حوصله وقت گذاشتن برای نشستن پای منبر را ندارند. برای حل این مشکل، باید مبلغان سعی کنند، مطالب را به‌صورت مختصر و مفید ارائه دهند و حتی در برخی قالب‌های جذاب مثل پاورپوینت اجرا کنند تا مخاطب نسل جدید با او ارتباط برقرار کند.

یکی دیگر از آسیب‌ها، مسأله مالی است. با توجه به تورم زیادی که در کشور وجود دارد، هم مبلغ براب تأمین زندگی خود مشکل دارد و نیازمند هدیه تبلیغ است و هم اینکه مردم، به‌دلیل وضع نابه‌سامان اقتصادی، در تنگنا هستند و نمی‌توانند، زیاد کمک کنند. در نتیجه موجب کم شدن رغبت طلاب برای رفتن به تبلیغ می‌شود.

یکی دیگر از مشکلات تبلیغ، همین وابسته بودن مبلغ به مردم است. هرچند از نظر برخی وابسته بودن مبلغ به مردم خوب است؛ ولی به نظر می‌رسد، این درست نیست و نباید مبلغ چشمش به جیب مردم باشد. اگر مبلغ برای خود کسب و کاری داشته باشد که تأمین‌کننده روزی باشد و در تبلیغ نگاهش به جیب مردم نباشد، حرف‌های خود را راحت‌تر می‌زند و نیازی نیست که مراعات بانیان را کرده و با احتیاط سخن بگوید. باید حوزه علمیه طوری برنامه‌ریزی کند که مبلغ از جهت مالی، از طریق دیگری غیر از کمک‌های مردمی تأمین شود تا با فراخ‌بال به تبلیغ برود و دغدغه کم و زیاد شدن کمک‌های بانیان را نداشته باشد.

«به نظر حضرت‌عالی چقدر ضرورت دارد که محتوای تبلیغی به‌همراه مستندات آن ارائه شود؟

• این بستگی به مخاطب دارد؛ گاهی مخاطب متخصص است و طبیعتاً نیاز به مستندسازی مطالب است. آن هم به‌صورت دقیق؛ گاهی مخاطب معمولی است؛ خب در اینجا استناد تا حدی لازم است؛ اما گاهی مخاطب سطحش بالا نیست و به شما اعتماد دارد. در اینجا نیازی به مستندسازی نیست. البته اینکه می‌گویم نیازی نیست، به این معنا نیست که حرف غیرومستند به او تحویل بدهیم؛ بلکه منظور این است که نیازی نیست که به آن اشاره کنیم؛ ولی در پیش خودمان باید مستند باشد.

«با توجه به لزوم استفاده از ابزارهای متنوع تبلیغی و ابزارهای نوین در فضای حقیقی و یا فضای مجازی، به نظر حضرت‌عالی راهکار استفاده از این ابزارها توسط حوزه‌های علمیه چیست؟

• با پیشرفت تکنولوژی و دست‌آورد‌های نوین فناوری، نوع ارتباط اجتماعی بشر نیز، گونه‌های مختلفی را تجربه می‌کند و گاهی این نوع از روابط بر گونه‌های سابق و سنتی غلبه می‌یابد. خلقت بشر به‌گونه‌ای است که نیازمند به روابط اجتماعی است؛ از این‌رو سعی دارد که ایجاد این روابط را در قالبی راحت، جذاب و تأثیرگذار داشته باشد. فضای مجازی، بسیاری از دشواری‌های فضای بیرونی مانند فاصله مکانی را از بین برده و دسترسی افراد به سایر انسان‌ها و اطلاعات را در کمترین زمان و هزینه فراهم کرده است.

فضای مجازی نیز، مانند هر نوع از رابطه اجتماعی یا کسب اطلاعات، ثمرات و آثانی دارد که می‌تواند در ایجاد ایمان، فرهنگ، اقتصاد، سیاست و ... تأثیر مثبت یا منفی داشته باشد. هرکدام از این ابعاد در زندگی انسان، باعث سعادت یا شقاوت او در دنیا و آخرت است. هدف خداوند متعال از ارسال رسل و انزال کتب، هدایت بشر در تمام زندگی برای رسیدن به کمال و سعادت است. در عصر حاضر، عالمان دینی، وارثان انبیای الهی علیهم‌السلام هستند که باید همچون چرافی، مسیر حرکت را برای بشریت روشن کنند تا در تاریکی گمراهی به تباهی کشیده نشوند.

همگام با رشد فناوری و شکل‌گیری گونه‌های جدید ارتباطی، ضروری است که عالمان دینی نیز با فراگیری مهارت‌های نوین، برای عمل به رسالت الهی، خود را برای آگاهی‌بخشی، رفع جهالت و مقابله با اندیشه‌های گمراهی‌بخش، روزآمد کنند. اگر روحانیت در این فضا حضوری نداشته باشد، گروه بزرگی از مخاطبان به‌ویژه نسل جدید را از دست داده و به‌یقین لشکر باطل، محیط را برای جولان خود خالی از مبارز می‌یابد و جامعه انسانی را به انحراف خواهد برد. در این‌صورت است که ناحق، حق جلوه داده می‌شود و اعتقاد و ایمان آسمانی، جای خود را به انحرافات و خرافات شیطانی خواهد داد.

محیط اجتماعی می‌تواند مصادیق متفاوتی داشته باشد که یکی از آن‌ها فضای بیرونی و سنتی است؛ پیشرفت فن‌آوری، محیط‌های جدید اجتماعی رایجی می‌کند تا افراد بتوانند به‌آسانی با یک‌دیگر ارتباط بگیرند یا اطلاعات خود را افزایش دهند.

رسالت حوزه‌های علمیه و اولویت تبلیغ

اینکه کارکرد اصلی روحانیت را منحصر در فضای بیرونی کنیم، ما را از رسالت روحانیت دور می‌کند. روحانیت وظیفه دارد که مردم را برای رسیدن به صراط مستقیم هدایت کند؛ برای این مهم نیاز است که با جامعه، ارتباط داشته باشد. هرجایی که جامعه وجود دارد و ابعاد زندگی انسان مانند معتقدات، فرهنگ‌ها، سیاسات و... شکل می‌گیرد، حضور روحانیت نیز برای جهت‌دهی، ضروری است؛ خواه فضای مجازی باشد یا فضای بیرونی.

در عصر حاضر، فضای مجازی چنان با زندگی انسان‌ها عجین شده که زندگی بدون آن مشکل خواهد بود. اکنون فضای مجازی، جنبه حقیقی به خود گرفته و گاه تأثیرش بر زندگی افراد، بیشتر از فضای بیرونی است. بنابراین یکی از کارکردهای اصلی روحانیت، تبلیغ فرد به فرد در فضای مجازی و حضور در محافل و اجتماعات مجازی است تا عرصه را برای دشمن، خالی نگذارد. گاه نیاز است که روحانیت با روش‌های سنتی، دین اسلام را تبلیغ کند و گاه نیاز است که با شیوه‌های نوین با گروه دیگری از مخاطبان، ارتباط داشته باشد و تبلیغ نماید.

عصر حاضر شاهد جنگی به‌مراتب شدیدتر، سخت‌تر و پیچیده‌تر میان لشکریان حق و لشکریان شیطان است. در هر جنگی علاوه بر اینکه جنگاوران باید ورزیده باشند، باید اسلحه و ابزار جنگی مناسب را نیز برای مقاله با دشمن داشته باشند. اگر این ابزار ضعیف باشد، مبارز محکوم به شکست است. این ضرورت ایجاب می‌کند که خود را در مقابل دشمن، به روزآمدترین تجهیزات، مجهز کنیم تا بتوانیم در میدان جنگ، پیروز باشیم. به‌همین دلیل است که خداوند ما را به این آمادگی امر می‌کند و می‌فرماید: «وَاعْبُدُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُوهِنُونَ بِهٖ عَذَابُ اللَّهِ وَعَذَابُهُمْ»^۱. عالم دینی نه‌تنها باید دانش خود را افزایش دهد؛ بلکه باید بتواند با استفاده از شیوه‌های گوناگون و در قالب‌های متفاوت، دانش خود را به‌گونه‌ای بیاب و تبلیغ کند که جامعه هدف، پذیرای آن باشد.

ورده به چنین میدان مبارز‌ای، نیازمند آشنایی دقیق به آن است؛ از این‌رو نیاز است که مبلغان این عرصه، به نکاتی توجه جدی داشته باشند:

الف) تهذیب و تقوا: داشتن تهذیب و تقوای مناسب، برای ورود به هر فضای تبلیغی برای مبلغ ضروری است. اگر از تهذیب کافی برخوردار نباشد، با حضور در فضای گسترده مجازی ممکن است، مقهور شود و از تفکرات و محتوای نامناسب موجود، متأثر شود؛ بنابراین نخستین شرط ورود به چنین فضایی، تهذیب و مراقبه مدام است. کسی که خود مهذب نباشد، نمی‌تواند دیگران را به صراط مستقیم هدایت کند.

ب) بصیرت: عالم دینی باید بصیرت را در خود افزایش دهد تا بتواند، با آگاهی و شناخت، در فضای مجازی قدم بگذارد و با دشمن مقابله کند.

ج) سواد رسانه‌ای: شناخت ابزار، کارکردهای آن و شیوه‌های تأثیرگذاری در فضای مجازی برای هر مبلغ دینی، ضروری است. اگر سواد بازرخوانی مفاهیم و استفاده از این فضا وجود داشته باشد، می‌توان حربه‌های دشمن را شناخت و بهترین و بیشترین تأثیر را بر مخاطب داشت؛ اما اگر این سواد نباشد، تولید محتوای نامناسب باعث ضرر به دین می‌شود.

«هدف‌نهایی در تبلیغ دین بر اساس آیات و روایات چیست؟

• بر اساس آیه نفر خداوند می‌فرماید: «وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُوا كَافَّةً فَلَوْ لَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ»^۱ این آیه نشان می‌دهد، هدف از تبلیغ این است که مردم با تقوا شوند و از دستورات الهی تبعیت کنند. در این آیه عبارت «لعلهم یحذرون» در مقام بیان علت از انداز قوم است که می‌گوید: مبلغان مسائل را به مردم آموزش دهند تا بلکه از خدا بترسند و دستوراتش را بجا بیاورند.

بنابراین، هدف نهایی تبلیغ، رساندن دین به مردم است. اگر بتوانیم دین را به‌درستی به مردم نشان دهیم، خیلی از آنها تابع دین خواهند شد. فقط باید مراقب باشیم، دین را وارونه جلوه ندهیم و درست به دست مردم برسانیم.

در روایتی از امام رضا علیه‌السلام آمده است:

«عَنْ عَبْدِالسَّلَامِ بْنِ صَالِحِ الْهَرَوِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرِّضَا علیه‌السلام يَقُولُ رَجِمَ اللَّهُ عِدًّا أَخْبَا أَفْرَنَّا فَقُلْتُ لَهُ وَكَيْفَ يُخْبِي أَمْرُكَ قَالَ يَتَعَلَّمُ غُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهُمَا النَّاسُ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَخَابِئَ كَاهِنَانَا لَأَتَيْنُونَا»^۲ این روایت نشان می‌دهد، اگر واقعاً دین، درست به دست مردم برسد، به‌خاطر جاذبه‌هایی که دارد و اینکه دین فطری است، مورد قبول مردم قرار خواهد گرفت.

پس باید سعی کنیم، دین را درست به مردم برسانیم.

• **پی‌نوشت‌ها**

۱. سوره صف، آیه ۲
۲. سوره توبه، آیه ۱۲۲
۳. سوره توبه، آیه ۴۱
۴. سوره توبه، آیه ۱۱۱
۵. سوره بقره، آیه ۲۱۸
۶. سوره بقره، آیه ۲۱۸
۷. سوره صف، آیه ۴
۸. سوره انفال، آیه ۶۰
۹. سوره توبه، آیه ۱۲۲
۱۰. عیون اخبارالرضا علیه‌السلام، ج ۱، ص ۳۰۷

آیت‌الله سید مصطفی موسوی اصفهانی

نقش روحانیون در امر تبلیغ

نقش روحانیون در امر تبلیغ دین نقش انبیاء و اوصیاء الهی علیهم‌السلام در امر تبلیغ دین است العلما ورثه الانبیاء حدود ۱۲ قرن است تبلیغ دین در زمان غیبت حضرت حجت علیه‌السلام به عهده روحانیون بوده است و در حد اعلی و در زمان امام خمینی علیه‌السلام با تشکیل حکومت اسلامی بحمد الله تعالی قدم برداشتند.

• **استفاده از فناوری‌ها و ابزار نوین در کنار روش‌های سنتی تبلیغ**
تبلیغ با روشهای سنتی محرم و صفر، ماه مبارک رمضان و توسلات فصلی و مقطعی مخصوصاً احیاء شب‌های قدر برای حفظ اسلام همچنان مؤثر است البته استفاده از روش‌های جدید و فضای مجازی و فیلم و غیره هم نباید مورد غفلت واقع شود.

• **لزوم هم‌افزایی و همکاری نهادهای تبلیغی در میدان عمل**

به نظر می‌رسد به خاطر هماهنگی لازم و جلوگیری از کارهای مؤثر همه نهادهای تبلیغی در یک مجموعه قرار گیرند و با یک مدیریت واحد انقلابی مخلص از مصادیق «الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ» باشند.

حجت‌الاسلام والمسلمین آل‌هاشم

نماینده ولی‌فقیه در آذربایجان شرقی تبیین کرد

شأن و جایگاه بی‌بدیل جامعه مدرسین در تقویت ارتباط با علمای بلاد و جهاد تبیین

به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، نوبت عصر سیزدهمین اجلاسیه سراسری جامعه مدرسین و علمای بلاد، ۷دی با حضور علما، فضلا، نمایندگان بیوت مراجع معظم تقلید، اعضای جامعه مدرسین، اعضای مجلس خبرگان رهبری، نمایندگان ولی‌فقیه در استان‌ها، علمای بلاد و روحانیون در سالن همایش‌های مدرسه علمیه امام کاظم علیه‌السلام با سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین آل‌هاشم نماینده ولی‌فقیه در آذربایجان شرقی و امام جمعه تبریز آغاز شد.

نماینده ولی‌فقیه در آذربایجان شرقی، به‌روزرسانی شیوه‌های هم‌افزایی و تعامل جامعه مدرسین با جامعه روحانیت مبارز، نمایندگدان ولی‌فقیه و سایر نهادهای تبلیغی و فرهنگی را مهم خواند و گفت: یکی دیگر از کارهایی که باید به آن توجه داشت، تدارک گزارش کارهای موفق روحانیون در زمینه سیاست خارجی، فرهنگی و مشکلات استان‌های خاص مثل بیانیه نمایندگان ولی‌فقیه در شمال‌غرب در مورد معضلات برخاسته از روابط دیپلماتیک بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان برای ایجاد الگو و انگیزه مثبت در مخاطبان خاص جامعه است.

حجت‌الاسلام والمسلمین آل‌هاشم تصریح کرد: پیگیری مصوبات اجلاسیه‌های سراسری و منطقه‌ای جامعه مدرسین با کارشناسان و متخصصان نیز، امر مهم دیگری است که باید مورد توجه قرار گیرد.

امام جمعه آذربایجان شرقی، بر لزوم توجه به امر تبلیغ به‌ویژه در عرصه بین‌الملل تأکید و خاطرنشان کرد: جامعه المصطفی العالمیه و معاونت بین‌الملل حوزه‌های علمیه، در این زمینه عملکرد و گزارشات امیدوارکننده‌ای در خصوص جهاد تبیین در عرصه بین‌الملل دارند که انصافاً لذت‌بخش است.

